

Posudek vedoucího bakalářské práce

Petra Hilmarová, *Představení panpsychismu*

Titul předložené práce je vše vypovídající, hovoří za sebe a předložená práce deklarované zadání splnila. Panpsychismus je v současnosti populární hnutí, proud či utvářející se tradice, která v tuzemském prostředí doposud není tolik známá. Proto bylo záměrem předložené práce bez dalších ambic čistě jen představit tuto myslitelskou pozici.

Protože se jedná o pozici svéráznou, totiž zastávající přesvědčení, že struktura vesmíru a tzv. reality je vědomá, nadaná či jen proniknutá vědomím, naráží na neporozumění, odmítání, ba posměch jako cosi esoterického, šarlatánského a vědecky buď naivního, nebo dokonce nevědeckého. Proto považuje toto hnutí za zásadní zaštitit se majestátně starobylo, tzn. dlouhou genealogií, prostřednictvím které legitimizuje svou pozici a relevanci. A tak bylo nezbytnou součástí předložené práce představit panpsychistickou konstrukci genealogie své vlastní pozice počínaje presókratiky (s. 6-35).

Nutno hned varovně poznamenat, že autorka vědomě pracuje s tím, že předkládaná tvrzení a interpretace starořeckých a následně i renesančních autorů, myšlenek a pozic je účelová pro potřeby představitelů panpsychické myslitelské pozice. Autorka netvrdí ani nepředstírá, že to, co píše o předkládaných interpretacích starořeckých a renesančních autorů korektně odpovídá skutečnému stavu příslušných textů. Autorka reflektuje účelovost zmíněných interpretací, které však z hlediska ospravedlnění pozice panpsychismu mají svou relevanci a účel. Kdyby se jednalo o jiný druh práce, nabízelo by se konfrontovat panpsychisty předkládané výklady se skutečnou textovou evidencí. Ovšem formát a rozsah bakalářské práce to znemožňuje.

Potud by se mohlo zdát, že samotným jádrem předložené práce by byla druhá část (s. 36-53), ve které autorka představuje vybrané základní motivy, témata, otázky a diskuse současného panpsychismu. Přitom se kvůli šíři a rozmanitosti panpsychistického hnutí koncentruje (podle hesla „méně je více“) na několik málo vybraných vůdčích představitelů současného panpsychismu, z nichž jsou nejhojněji uváděni a diskutováni jednak David Chalmers (s. 37 n.) a jednak Phillip Goff (s. 46 n.). Nutno opět poznamenat důležitou okolnost, že jednak pro malou rozšířenost v tuzemském kontextu i pro fakt, že prakticky celá panpsychistická diskuse probíhá v anglickém jazyce, nemá autorka k dispozici žádnou existující překladovou terminologii a musí buď tuto terminologii zavádět anebo rezignovat na překládání a uchýlit se k používání anglicismů.

Panpsychismus nabízí podle autorky elegantní řešení jednotící svět (s. 36), protože překonává dualismus mysli (vědomí) a materiality, na jejíž ohled bývá ve prospěch fiktivní jednoty reality vědomí redukováno v rámci materialistických a fyzikalistických výkladů. Panpsychismus se podle slov autorky „nesnaží vysvětlit vědomí, nýbrž fyzickou realitu z hlediska vědomí“ (tamt.). Toto je pak ústřední téma druhé části předložené práce, kde se z pozice panpsychismu prezentuje specifická „teorie mysli“, která se nevyčerpává v podání nějaké pozitivní teorie této mysli, nýbrž z pozice vědomí a mysli interpretuje realitu včetně té lidské, takže člověk pak „není ničím jiným než komplexním upořádáním komponentů, které jsou obsažené již v elementární hmotě, která následně tvoří složitější struktury jak látkové, tak vědomé“ (tamt.).

Zde autorka následně nastiňuje tzv. „těžký problém vědomí“ (angl. hard problem of consciousness), který podle ní „představuje zásadní výzvu pro moderní vědu a filosofii“ (s. 37) a který zní ve formulaci Davida Chalmersa následovně: „Proč je neurofyzický proces doprovázen danou fenomenální vlastností?“ (tamt.). Chalmers představuje tento problém na příkladu tzv. „zombie argumentu“, který autorka demonstruje na s. 38 n. předložené práce. Celá „chalmerská“ pasáž představuje základní spor mezi panpsychismem a reduktivním fyzikalismem, kde na pomoc panpsychismu přicházejí klasikové analytické filosofie mysli Bertrand Russell (s. 39 n.) a Thomas Nagel (s. 42 n.).

Na to navazuje především (byť nikoli jen) Phillip Goff, který prostřednictvím své teorie „slabé emergence“ dokáže dokonce uvést panpsychismus s platnou fyzikou a s její tzv. *Core*-teorií (s. 47-49). Motiv emergence pak autorka ještě demonstruje v kontextu problematiky kombinace, čili toho, jak dochází z množství individuí ke vzniku rozsáhlého, komplexnějšího a uceleného vědomí (s. 50 n.).

Stejně jako v případě první, genealogické části by se nabízelo, kdyby to neznemožňoval formát a rozsah bakalářské práce, zvolit třeba jeden z nastíněných problémů a ten sledovat intenzivněji, hlouběji a analytičtěji. Ale třeba k tomu bude příležitost v rámci navazujícího magisterského studia.

Předloženou práci doporučuji k obhajobě s hodnocením výborně.

18. května 2024

Doc. Aleš Novák, Ph.D.

Katedra filosofie